

**ВНЕСОК НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ
У ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ
"ПРО ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ"**

Голодомор в Україні в 1932-1933 років на протязі тривалого часу був забороненою темою. Наприкінці 1980-х років Народний Рух України за перебудову став першою суспільно-політичною силою, яка вимагала від влади визнання Голодомору на найвищому рівні. У даній статті досліджується внесок Народного Руху України у прийняття Закону "Про Голодомор 1932-1933 років в Україні".

Ключові слова: Народний Рух України, Закон, Голодомор.

Тема Голодомору досліджувалася вітчизняними та зарубіжними істориками неодноразово (С. Кульчицький, Г. Касьянов, Р. Конквест, С. Максудов та ін.). Але вони вивчали безпосередньо це питання. Нас цікавить, які конкретні політичні сили і громадські організації внесли вклад у визнання Голодомору актом геноциду українського народу. Це, безперечно, практичне завдання, тому що, завдяки старанням українських патріотів, питання Голодомору вийшло за межу суто наукових студій і дискусій. Прийняття Закону про Голодомор 1932-1933 років, вшанування пам'яті загиблих від штучних голодів на Україні не дозволять пересічному українцеві забути про цю трагічну сторінку нашої історії.

Внесок Народного Руху України у прийняття Закону "Про Голодомор 1932-1933 років в Україні" не досліджувався. Авторка спирається головним чином на публіцистику і партійні документи.

Голодомор 1932-1933 років забрав мільйони людських життів. Кожна друга українська родина постраждала від Голодомору. Але найстрашніше те, що за весь час існування Радянського Союзу цей факт замовчувався, хоча українська діаспора за кордоном і національно свідомі інтелігенція знали про ці події. Наприкінці 1980-х років Народний Рух України за перебудову став першою суспільно-політичною силою, яка вимагала від влади визнання Голодомору на найвищому рівні.

Згадуючи про події двадцятилітньої давнини, Л. Кравчук зазначав, що в 1988 році він працював у партійному архіві. Політбюро ЦК Компартії України доручило вивчити матеріали по голоду початку 1930-х. В Канаді почали активно піднімати питання про Голодомор, і ЦВК після консультацій з Москвою вирішили вивчити проблему, не уявляючи, чим це закінчиться. За радянських часів існувала концепція, що голод – це результат

посухи, все інше, мовляв, від лукавого. Вони звернулись до Москви, до архіву Гідрометцентру за інформацією про опади в 1932-1933 роках по всій країні, не тільки в Україні. Відповідь була однозначною: опади були у межах норми. Перелиставши біля 5000 документів, в тому числі фотографій, Л. Кравчук побачив, який це був жах для селян. Після архівів, роботою над книгою, яку прийняло рішення видати політбюро, перший секретар Компартії України зрозумів, що країна з такою ідеологією, з такою практикою не може довго жити – голод був влаштований цілеспрямовано [4, с. 143].

Але до визнання Голодомору актом геноциду українського народу на законодавчому рівні українські національно-демократичні сили йшли сімнадцять років. З 1991 до 2008 року вшанування пам'яті загиблих від Голодомору, а також обговорення цієї теми не виходило за межі ініціатив політичних сил.

16 листопада 2002 року НРУ виступив із заявою до 70-х роковин голодомору в Україні. Голодомор 1932-1933 років, з причини якого, за різними даними, померло від 8 до 12 мільйонів людей, був підтвердженням злочинності радянського режиму [3]. НРУ запевняв, що страшна правда про Голодомор повинна бути офіційно оприлюднена державою, оскільки сталінський режим свідомо організував Голодомор, і він повинен бути засуджений українським та міжнародним товариством як акт геноциду українського народу. Вшанування пам'яті жертв Голодомору має стати чинником єднання українського народу навколо ідеї зміцнення української державності та демократичних принципів.

Народний Рух України брав активну участь у роботі зі встановлення імен жертв сталінського терору, повернення із московських архівів документів, які підтверджують факт організації штучного Голодомору, проводив активну освітянську роботу.

14 травня 2003 року відбулися парламентські слухання з приводу Голодомору 1932-1933 років [5]. У прийнятих постанові і зверненні говорилося про те, що в умовах незалежної України страхітлива правда про ті роки має офіційно оприлюднити держава, оскільки голодомор був свідомо організований сталінським режимом і повинен бути публічно засуджений українським суспільством та міжнародним співтовариством як один з найбільших за кількістю жертв у світовій історії акт геноциду. НРУ висловив ідею створення меморіалу пам'яті жертв голоду 1933 року, який має бути збудований у Києві; пам'ятник жертвам Голодомору на Михайлівській площі у Києві, хоча і був художньо і естетично досконалим, не відповідав масштабам трагедії.

Проте певні політичні сили, передусім – комуністи, докладали всіх зусиль, щоб якомога найбільше відтягнути прийняття законодавчих актів про визнання Голодомору актом геноциду. Так, Верховна Рада України 17 листопада 2006 року відклала на два тижні розгляд проекту Закону України про Голодомор 1932-1933 років, поданого Президентом України В. Ющенком. Згідно з текстом документа Голодомор мав бути визнаний актом геноциду українського народу. Проект закону не просто визнавав Голодомор 1932-1933 років актом геноциду українського народу, але й встановлював юридичні механізми, необхідні для реалізації цього рішення. За заперечення акту геноциду українського народу передбачалася адміністративна відповідальність. Органи державної влади зобов'язані забезпечувати вивчення трагедії Голодомору у навчальних закладах України, вживати заходи з увічнення пам'яті жертв та постраждалих від Голодомору 1932-1933 років в Україні. Ці заходи мали б сприяти збереженню історичної пам'яті українського народу [2].

Однак антиукраїнська депутатська більшість у Верховній Раді України, як говорилося у Заяві НРУ від 19 листопада 2006 року, відхилила пропозицію Президента і фактично продемонструвала зневагу до українського народу. Зокрема, Рух вважав аморальною провокацією поширення у Верховній Раді України комуністичної брошури "Миф о голодоморе – изобретение манипуляторов сознанием" Г.С. Ткаченка, яка перекручувала історичні факти і паплюжила національну гідність українців. Народний Рух закликав народних депутатів України підтримати президентський законопроект [2].

24 листопада в Україні традиційно запалюють свічки в пам'ять про жертви Голодомору 1932-1933 років. 2007 року минало 75 років з того часу, як голодна смерть у мирний період, на найродючішій землі у світі обірвала мільйони людських доль. Головною метою організації штучного голоду був підриг соціальної бази опору українців проти комуністичної влади та забезпечення тотального контролю з боку держави за всіма верствами населення. Істориками документально доведено, що ніякої посухи не було. В умовах України голод такого масштабу міг бути і був організований лише штучно і навмисно. Відтак Великий голод став розплатою саме українського селянства і України як колишньої житниці Російської імперії за перспективу "світової революції", говорилося в заяві НРУ від 22 листопада 2007 року [1]. Довгі роки злочини проти мирних українських селян замовчувалися. Понад 50 років знадобилося, щоб Україна порушила мовчанку.

Власне НРУ став опорою патріотичних сил, які вимагали державницької підтримки у питанні відновлення історичної правди. 28 листопада

2006 року Верховна Рада України ухвалила Закон "Про Голодомор 1932-1933 років в Україні", який трактує події 1932-1933 років як Геноцид українського народу. Депутатська група Народного Руху України в повному складі проголосувала за цей законопроект. Народний Рух України підтримав Президента України Віктора Ющенка щодо необхідності прийняття Верховною Радою закону, який встановлював кримінальну відповідальність за заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні.

Це була перемога Народного Руху України і всіх свідомих українських громадян, які йшли до цього понад 20 років.

Kucheruk M.S.

THE CONTRIBUTION OF THE NARODNY RUKH OF UKRAINE INTO THE ADOPTION OF THE LAW OF UKRAINE "ABOUT HOLODOMOR 1932-1933 IN UKRAINE"

For a long period of time Holodomor was the banned for discussion. At the end of 1980-s pokie the Narodny Rukh of Ukraine was the firrst organization which dared to demand the Government's recognition of Holodomor. The Contribution of the Narodny Rukh of Ukraine into the Adoption of the Law of Ukraine "About Holodomor 1932-1933 in Ukraine" is investigated in this article.

Key Words: the Narodny Rukh of Ukraine, the Law, Holodomor.

Кучерук М.С.

РОЛЬ НАРОДНОГО РУХА УКРАИНЫ В ПРИНЯТИИ ЗАКОНА УКРАИНЫ "О ГОЛОДОМОРЕ 1932-1933 ГОДОВ В УКРАИНЕ"

Обсуждение Голодомора в Украине 1932-1933 годов в течение долгого времени было под запретом. В конце 1980-х годов Народный Рух Украины за перестройку стал первой общественно-политической силой, которая требовала от власти признания факта Голодомора. В данной статье исследуется роль Народного Руха Украины в принятии Закона "О Голодоморе 1932-1933 годов в Украине".

Ключевые слова: Народный Рух Украины, Закон, Голодомор.

Джерела та література

1. Заява Політичної Ради НРУ з нагоди Дня пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – С. 401-402.
2. Заява Центрального Проводу Народного Руху України з приводу визнання Голодомору 1932-1933 років актом геноциду українського народу // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До

20-ї річниці створення Народного Руху України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – С. 386-387.

3. Заява Центрального Проводу НРУ до 70-х роковин Голодомору 1932-1933 рр. в Україні // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – С. 349 – 350.

4. Кипиани В., Федорин В. Леонид Кравчук: "Для Путина это трагедия, для нас – праздник" // Forbes. Україна. – Апрель, 2011. – № 2. – С. 140-147.

5. III сесія Верховної Ради IV скликання. 15 травня 2003 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl4/3session/STENOGR/15_05.htm

Молоткіна В.К.

УДК: 94: 655. 418 (477) "1920"

ТИПІЗАЦІЯ ВИДАВНИЦТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМКОМ ЛІТЕРАТУРИ В УСРР В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1920-Х РР.

Аналізуються особливості формування типології видавництва державного сектора за тематичним напрямком літератури в УСРР в другій половині 1920-х рр.

Ключові слова: видавництво, друкована продукція, ідеологія, книга, книго-поширення, література.

Завдяки планомірній і цілеспрямованій роботі комуністичної партії та радянського уряду по керівництву і створенню нових, більш досконалих форм розвитку видавничої справи, українська радянська книга стала "могутнім джерелом наукових і політичних знань, засобом організації трудових мас під лозунгами комуністичної партії". А запровадження класового підходу до формування тематико-типологічної структури видавничого репертуару спрямовувалося на вилучення із вжитку українців надбань національної і світової культури, що призвело до денационалізації українського інформаційного середовища. Тож, зважаючи на особливу роль української книжки як чинника національного самоусвідомлення, питання історії формування тематики книжкової продукції Радянської України в 1920-ті рр. заслуговують на окремі дослідження.

Деякі аспекти діяльності видавництв були досліджені радянськими [8] та сучасними [1, 4, 7, 9] істориками. Проте в наш час існує необхідність об'єктивного аналізу й нового погляду на цю проблему.

В даній статті автор ставить за мету показати вплив державної політики на типізацію державних книжкових видавництв в УСРР в др. пол. 1920-х рр.